

34

2024

**MOUNTAIN
WILDERNESS
DE CATALUNYA**

ALPINISTES DE TOT EL
MÓN EN DEFENSA DE
L'ALTA MUNTANYA

**Petjada
excursionista:
entre el llegat
i l'impacte**

EDITORIAL

PARADOXES I DISSONÀNCIES

Redacto aquestes línies mentre es tanquen a Dubai els darrers serrells de la COP 28. Tot sembla indicar que, com a molt, s'arribarà a un acord de bones intencions per "transitar" cap a l'abandonament dels combustibles fòssils i assolir les zero emissions el 2050. La comunitat científica, com veu que crida al desert, alerta que encara que avui s'aturessin totes les emissions, la inèrcia de l'escalfament global farà que l'augment a final de segle superi el 1,5°C, acostant-se segurament als 3°C. Les conseqüències ja les sabem.

La primera dissonància d'aquesta cimera és el lloc on es celebra, els Emirats Àrabs Units, un dels 10 majors productors de petroli del món i que s'oposa a l'abandonament dels combustibles fòssils. No menor és el cinisme dels líders mundials -vassalls dels senyors feudals del segle XXI- que tot i saber com el vaixell avança a tota màquina cap l'iceberg els manca la independència i el coratge per fer un cop de timó que eviti el desastre.

Més a prop nostre la gelera de la Tallada agonitza (la única que resta al Pirineu català). Els investigadors de l'Institut Pirinenc d'Ecologia-CSIC modifiquen les seves previsions i confirmen que, donades les altes temperatures dels darrers estius, s'accelera la fusió: la desaparició de les glaceres pirinenques serà una realitat en un període d'entre 5 i 10 anys.

En aquest context de canvi climàtic accelerat al Pirineu, surten a la llum periòdicament, com globus sonda, projectes com la unió de les estacions aragoneses d'Astún i Formigal per la Canal Roya, una vall de geologia singular -d'origen glaciàric i volcànic- candidata a una figura de protecció pel seu gran valor com a corredor ecològic. Paradoxalment el pressupost d'aquesta infraestructura s'emportaria més de les tres quartes parts dels Fons Verds Europeus destinats a la transició ecològica a l'Aragó; com si no hi existissin altres actuacions i prioritats per transitar cap a una economia circular i verda.

Segons va publicar *El Crític*, hem sabut que a Catalunya durant els anys 2020-21 hem destinat 4'2 milions d'euros de diners públics a subvencionar estacions d'esquí privades. Aquestes ajudes tenien com a finalitat contribuir a la transició verda i digital però paradoxalment han anat a parar fonamentalment a l'increment i millora de la producció de neu artificial que té uns costos econòmics, energètics i ambientals molt elevats.

Les estacions públiques catalanes (que depenen de FGC), totes elles deficitàries, les financem entre tots a partir dels pressupostos generals i per mitjà del pressupost de Ferrocarrils de la Generalitat. Evidentment també s'emporten un pessic important d'aquestes ajudes destinades al canvi de model per fer front al canvi climàtic.

MW Suïssa publicava recentment unes imatges impactants a les xarxes. Denunciava a l'Administració l'impacte ambiental, les emissions i la contaminació local de les màquines excavadores que portaven setmanes treballant sobre la glacera de Theodule (als peus del Breithorn, domini de Zermatt) condicionant les pistes per la Copa del Món d'Esquí. En un acte de cinisme la FIS reaccionava amb un comunicat on textualment deia que "considerava de gran importància la protecció i la preservació del medi ambient".

Tots aquests esdeveniments envien un senyal equivocat a la ciutadania que acostuma a provocar dues reaccions: el col·lapse dels nostres cervells davant la dissonància cognitiva que generen o l'anestèsia i l'aclaparament pel sentiment d'impotència enfront de la magnitud de la tragèdia.

Les persones associades a MWC hem pres el compromís de **donar veu a les** muntanyes.. però donar veu a qui no en té sempre resulta subversiu, és un acte de rebel·lia. No podem i no volem callar davant les agressions que aquesta pateix i això només ho podem fer gràcies a la nostra convicció i coherència personal i la nostra solvència i independència com a entitat.

La nostra militància envers les muntanyes resulta simpàtica quan recuperem o netegem paratges i retirem residus o instal·lacions obsoletes. Però, paradoxalment, aquesta mateixa militància genera incomoditat quan preguntem sobre les conseqüències d'ampliar dominis esquiables o infraestructures que ocasionen massificació o quan ens queixem per la construcció d'un mirador o demanem explicacions a l'Administració davant determinades regulacions d'accés al medi natural que resulten incoherents. Deixem de ser simpàtics quan qüestionem el model de creixement econòmic que condueix a la mercantilització, la depredació i la destrucció de les nostres muntanyes.

Des de la Junta treballem per materialitzar les voluntats dels socis i ens cal escoltar la vostra veu que és la de les muntanyes del nostre país. L'assemblea és un moment especial per posar-nos metes i objectius compartits que ajudin a no normalitzar paradoxes insultants i plantar-ne cara. Després d'uns anys de format telemàtic, volem que la propera Assemblea Anual tingui format presencial i et necessitem per seguir donant veu a les nostres muntanyes.

■ Vallter 365: Protecció de la muntanya o promoció de turisme de masses?

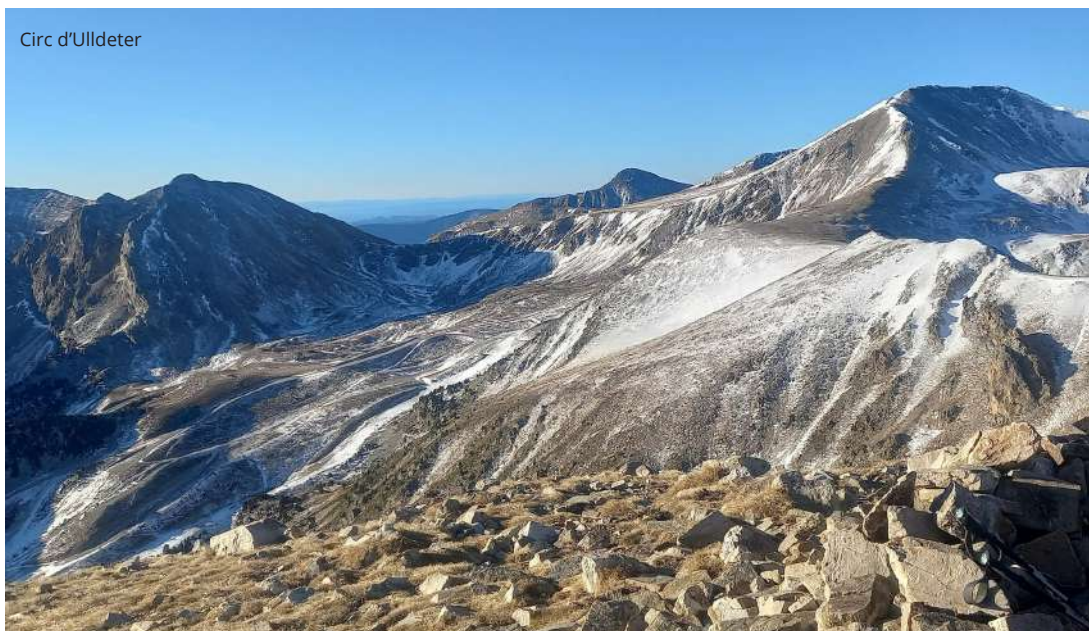
Constatem amb preocupació la falta de debat a l'entorn de la inversió milionària (33,9 milions d'euros!) que es vol efectuar a Ulldeter. Sota un enunciat llaminer de reducció d'emissions i regulació d'accés motoritzat s'obre la sospita d'una realitat més inquietant: substituir l'accés motoritzat per l'accés mecanitzat però amb l'objectiu indissimulat d'augmentar el nombre de visitants. Per tant, el resultat final del projecte seria merament el bescanvi de l'opció artificial d'accés al circ de Morens, sense cap pretensió de disminuir la pressió humana sobre un espai que presenta signes evidents de sobre freqüentació,

La saturació que pateixen els accessos a Ulldeter requereix certament d'un reordenament, i d'inversions. Tanmateix no sembla, però, que hagi d'anar lligat a la construcció de grans infraestructures que permetin arribar encara més amunt a més gent. Tota actuació que impliqui urbanitzar i augmentar el nombre de visitants les cotes altes tindrà efectes nocius sobre el manteniment i conservació dels hàbitats d'alta muntanya. Més encara, també sobre la pràctica de l'excursionisme el qual passa desenvolupar-se en entorns massificats, degradats i banalitzats. En aquest sentit, titllar la proposta de millora ambiental sembla en el millor dels casos un autoengany quan no, en el pitjor supòsit, una impostura.

Sens dubte la pretensió més pertorbadora és la voluntat de construir una estació superior que inclou l'espectacle de mirador obert tot l'any, a 2535metres. En aquesta alçada, acostant-se al límit de carenes es destrueix qualsevol vector d'isolament. Es miri com es miri resulta indiscutible afirmar que els valors de l'alta muntanya seran malmesos permanentment (més contaminació acústica, més contaminació lumínica, més alteració paisatgística, més brutícia, més massificació...). Els funiculars d'accés a l'alta muntanya destrueixen la lògica que ha guiat sempre l'excursionisme i ha permès mantenir-ne la singularitat i qualitat. La inaccessibilitat ha estat de sempre el gran guardià de les muntanyes, i l'esforç, el preu necessari per admirar-les en la seva dimensió.

La situació actual, amb els seus defectes, manté un cert tap a cotes mitjanes (aparcaments). Amb el nou projecte s'irromp de ple al cor de l'alta muntanya (destí final del telefèric). Coneixent la lògica del diner i l'experiència de la veïna vall de Núria, no dubten que tanta més gent es pugui pujar, tanta més gent es pujarà. Cal una reflexió i un debat mes gran abans d'emprendre aquest camí que mena a la degradació material i conceptual d'Ulldeter.

Santi Pocino i Serra

■ Recordant Josep Sicart i Tauler

Caldes de Malavella, 27 de Juliol del 1934 - Barcelona 14 de Setembre de 2023.

Alpinista, excursionista i aferrissat protector de la natura. Va estudiar a l'Escola Massana tot aprenent l'ofici de joier. Es va iniciar en el món de la muntanya de la mà dels Minyons Escoltes de Catalunya i tot seguit participà en clubs de muntanya sempre amb tasques organitzatives i de responsabilitat sobre tot en la Unió Excursionista de Catalunya Agrupació Esportiva, la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, el Grup Cavall Bernat i el Comité 100 Cims. Fou fundador de l'Escola Catalana d'Alta Muntanya, sent director l'any 1981.

Instructor d'alpinisme de l'Escuela Nacional Alta Montaña. Catalanista, seriós i responsable, va desenvolupar la política dins de Convergència Democràtica de Catalunya des de l'Agrupació de Sants-Montjuïc. Dins de les diferents especialitats de l'excursionisme, va practicar l'escalada, l'alpinisme i l'esqui de muntanya, realitzant ascensions, travesses i curses sobre tot als Pirineus, però també als Alps, l'Atlas, Elbrurz, Caixmir, Kunlun, els Andes i l'Himàlaia, destacant les expedicions al Denali (1995), als Andes del Perú (1997), al Muztagah Ata (1998) i l'Annapurna (1999), aquesta darrera amb finalitats de neteja.

Amoïnat per la conservació de la muntanya, en Josep Sicart va promoure accions de sensibilització i neteja en llocs d'especial valor paisatgístic, cultural i natural.

Aquesta implicació el va dur a emprendre accions similars arreu del món i a ésser entre 1989 i 1990 un dels fundadors de Mountain Wilderness de Catalunya.

En va ser president entre 1995 i el 2000. Dins del llarg llistat d'accions, caldria resenyar; Montcasau 1995. Cavallers-Besiberri-Colomers 1997, Puigmal 1998. Camp Base Annapurna 1999, Montserrat 2001... Fruit de l'expedició a l'Annapurna va néixer el llibre «El somriure del Yeti», amb text de Ferran Garcia i Creix i publicat per la Generalitat de Catalunya. El llibre s'adreçava als infants com a sensibilització per a la conservació de les muntanyes.

La Pica d'Estats, cim al que hi va pujar 55 vegades, per totes les vessants, en diverses modelitats i èpoques i també amb esqui, doncs era com el Nord per a ell.

Va esdevenir el mantenidor de la creu que hi ha al cim. Promotor i responsable de l'instal·lació el 25 de juny de

1982 d'una rèplica d'alumini de l'original perduda l'any 1936 i el juny de 1994 amb un grup de voluntaris i l'ajut de l'helicòpter hi varen instal·lar l'actual creu de ferro substituint l'anterior feta malbé.

El 1998 va ser anomenat garant de Mountain Wilderness International, i el febrer de 2003 va esdevenir, tot rellevant l'italià Carlo Alberto Pinelli, el càrrec de Coordinador Internacional de l'entitat, és a dir, una personalitat destacada, un ambaixador de la defensa de les muntanyes, càrrec que va ocupar fins al 2005. Després de l'acte, li preguntaven a Josep Sicart, perquè s'ha decidit a assumir aquesta responsabilitat tan important, i respon:

“Sempre he estat un enamorat de les muntanyes, aquestes immutables i quasi eternes contempladores del pas dels homes; i he conegut homes i dones que també han fet de les muntanyes i la natura el seu goig i el seu motiu de viure. Doncs i homes amb els que m'he identificat sempre amb el romanticisme, la seva il·lusió, la sinceritat i el gran respecte per la natura i aquest espai de llibertat sense fronteres amb què mesurem els alpinistes de tot el món les muntanyes del planeta. Penso que els catalans també podem ajudar a desmitificar les fronteres i fer un servei a les muntanyes de tot el món, ja que aquest és el fi principal de la tesi de Biella. Aquest també és l'esperit de la gran família Wilderness i confio plenament en aquests grans alpinistes que pensen i senten com jo el deure de defensar les altes muntanyes. Mountain Wilderness Internacional es fundar el 1988, però encara estem al principi de la gran responsabilitat i deure que el món de l'excursionisme i l'alpinisme tenen vers la defensa d'aquest camp de joc tant nostre”.

Així es com sempre va pensar i actuar.

D.E.P.

Emili de Tomàs i Oriol

Homenatge a Josep Sicart

El Club Esportiu Mossos d'Esquadra (CEME) va organitzar el dia 11 de novembre del 2023 una ascensió al cim del Pedraforca en record d'en Josep Sicart. Mountain Wilderness Catalunya va participar de l'acte, al costat de la seva família i amics, per recordar amb agraïment la seva llarga trajectòria de compromís vital amb el país i amb les muntanyes.

En aquest dossier us presentem tres opinions sobre les empremtes que les darreres generacions hem anat deixant a les muntanyes. Lluny de ser un debat tancat, apreciarem que les opinions no són del tot coincidents i estan carregades de matisos. I es que l'actuació antròpica del món excursionista a la muntanya, condicionada tant pel període històric, per la naturalesa de la seva finalitat, per l'encert o no de la seva resolució i pel seu variable criteri estètic i d'impacte té molts vessants des d'on interpretar-se.

■ La Fórmula “Petjada Excursionista”

Els excursionistes erràriem de ple si no ens preocupéssim pels possibles efectes negatius de la nostra praxi en el medi ambient. El fet que l'excursionisme sigui molt menys agressiu que les activitats de muntanya que requereixen infraestructures artificials o mitjans mecànics, no hauria de ser una excusa per eludir responsabilitats. El problema sorgeix quan volem precisar la naturalesa i l'abast del nostre impacte mediambiental. Crec que l'ús de la fórmula “petjada excursionista” ens podria ajudar una mica a resoldre aquest problema a títol individual, sense perdre de vista que hi ha decisions i accions que s'han d'emprendre socialment i políticament. El substantiu “petjada” és molt intuïtiu i té un llarg recorregut en les locucions “petjada de carboni” i “petjada ecològica”, que són del domini públic. Fixem-nos com la “petjada excursionista” manté el biaix

negatiu d'aquests usos consolidats, és a dir, desvetlla immediatament l'alerta d'una alteració en la natura associada a un comportament. L'adjectiu “excursionista” s'ha d'entendre en la seva accepció més àmplia, la que fa referència a totes les activitats de muntanya no mecanitzades i amb un mínim grau d'autonomia.

El contingut precís de la fórmula es pot desglossar en dos idees bàsiques: 1) la pràctica de qualsevol activitat excursionista té sempre uns efectes en l'entorn on es desenvolupa, i 2) aquests efectes sempre són susceptibles de ser analitzats i valorar-la en termes de sostenibilitat.

L'objecció que hom pot adduir a la incorporació a l'excursionisme d'aquesta expressió és la dificultat -no sé si impossibilitat- de fer-ne una traducció quantitativa. La “petjada de carboni” es mesura en parts (molècules, metres cúbics...) per milió (ppm) dels gasos d'efecte hivernacle en l'atmosfera terrestre. La “petjada ecològica”, en el nombre d'hectàrees de sòl que serien necessàries per a mantenir els hàbits de vida d'una persona, un poble, un país... Tanmateix, l'èxit i la força d'aquestes dues expressions no es deu tant al seu valor científic (no exempt de controvèrsies) com del seu caràcter simbòlic: són claus mentals que desvetllen la reflexió sobre la nostra conducta, instruments per a avaluar-la en termes de sostenibilitat.

Vist així, no és pas greu que no disposem d'un valor quantitatiu per mesurar la “petjada excursionista”, l'important és que puguem fer-ne una estimació que ens serveixi per conscienciar-nos i per actuar. I per fer una bona estimació necessitem uns criteris clars i senzills. En proposo quatre que em sembla que ho són, i els exposo amb alguns exemples que només volen ser espurnes per estimular la reflexió.

L'impacte perceptiu

L'avaluació de la sostenibilitat en l'àmbit de la muntanya no només posa en joc les ciències ambientals, l'economia, l'ètica, la política..., sinó també l'estètica. Aquest angle de consideració té una importància capital per als excursionistes, perquè un dels mòbils principals de la nostra activitat és el gaudi de la bellesa del paisatge (natural o humanitzat) i, com és lògic, som els primers interessats a voler-la preservar. La deriva comercial, esportiva i mediàtica que ens arrossega des de fa unes dècades ens planteja constantment reptes en l'àmbit estètic (i en els altres àmbits comentats, evidentment).

Parlem una mica de la senyalització dels itineraris. Una fita és una forma discreta i efectiva de senyalitzar un corriol, però darrerament s'ha posat de moda afegir sistemàticament pedres a les fites existents i, el que és pitjor, aixecar noves fites a mode de marca personal o per una meda d'impuls artístic. El resultat és grotesc: amuntegaments enormes de pedres i terrenys sobrecarregats de monòlits sense sentit. Per frenar aquesta tendència general, potser no hi haurà més remei que instal·lar panells informatius als punts de partida dels itineraris més concorreguts. Ara bé, la nostra conducta individual, en aquest cas, és un remei fàcil i efectiu per exercir i per difondre.

Les marques de pintura i les banderoles fixes són antiestètiques quan s'apliquen arbitràriament (en algunes curses de muntanya se'n fan algunes de molt llampants i duradores al marge de les que s'utilitzen habitualment en els senders), o quan coexisteixen una multitud de senyals (GR, camins històrics, rutes locals, rutes temàtiques...). Si es posen en els camins principals de muntanya, amb criteris unificats i amb mesura i encert, són idònies per evitar els foravials, l'abús de fites i no resulten gens antiestèti-

ques. Caldria buscar consensos en tots els agents implicats en la senyalització d'itineraris.

Un altre exemple: els recintes de pedra dels bivacs de muntanya. No és greu d'habilitar-ne un en un lloc on no hi ha un espai pla per dormir, però hauríem de tenir cura que sigui discret i, en cas que no el restaurem al marxar, que sigui útil per altres muntanyencs. El que és absurd és fer un nou recinte de bivac en aquells indrets on n'hi ha tants que semblen les restes d'un poblat prehistòric. Més aviat crec que seria una bona feina, quan fem un bivac en algun d'aquests llocs, d'entretenir-nos una estona a restaurar els recintes gratuïts i massa visibles que hi veiem i només deixar-hi intactes els més discrets i útils.

Crec que no es tracta d'eliminar tot rastre humà de la muntanya, perquè aquest no sempre és destructiu ni lleig i, a més, a vegades té valor com a llegat cultural, sinó que la clau de l'assumpte és exercir el seny i el sentit del gust, sempre partint de la base que cada dia som més els que freqüentem a la muntanya i, sobretot, que la natura no és ni una propietat nostra ni una obra humana.

El grau d'alteració

És el paràmetre més important de la petjada excursionista. Ja no es tracta només de l'aparença estètica, sinó de la realitat de l'alteració. Avui disposem de molta informació científica que podem i devem consultar: sobre la petjada de carboni dels mitjans de transport que utilitzem, els residus que no hem de deixar, els contaminants que hem d'evitar, l'erosió el sòl, les accions lesives per a la flora i la fauna... Però no hem de perdre mai de vista l'aplicació del sentit comú, que és un recurs que sempre ens és accessible.

Per exemple, és obvi que fer drecera en les llaçades dels corriols de muntanya té uns efectes ben visibles sobre el sòl: aragalls profunds, caos de terra i pedres, herbes malmesos... (no entro en el tema del trànsit rodat, en especial el de les bicis elèctriques, perquè, encara que és gravíssim, no pertany a l'àmbit excursionista). Cal tenir en compte que els senders de muntanya són part del patrimoni històric cultural d'un territori i, a més, acostumen a ser traçats bells, idonis per a contemplar la bellesa del paisatge. Fer drecera acostuma a malmetre'ls i, a vegades, a destruir-los completament. L'esperit competitiu que regna avui en el món de la muntanya incentiva l'ús i la multiplicació de dreceres. Però la rapidesa no és incompatible amb la voluntat de seguir el traçat principal d'un camí per tenir cura de la seva conservació (del patrimoni natural i cultural). Hem de prendre consciència sobre aquest tema si no volem que a la muntanya acabi convertida en una densa i horrible xarxa de traces del pas humà (ja comença a percebre's aquest fenomen a la part alta del massís de la Pica d'Estats, per causa de la gran freqüentació que pateix, de l'accessibilitat dels seus vessants i tal volta també per causa de l'afany de fer molt, molt ràpid i per la via més directa).

Plantejo un altre exemple sobre els ancoratges d'escalada i alpinisme. No hi ha dubte que els ancoratges flotants (bagues, fissurers, friends..) són els més nets per assegurar la progressió per una paret. Pel que fa als pitons que s'emplanten en les esquerdes i fissures de la roca, si no es

fiquen i es treuen a cada repetició, són menys agressius que els expansius, que requereixen fer un forat per instal·lar-los. Des d'una òptica purista, no s'hauria de deixar mai cap rastre humà en una via d'escalada en roca o alpinística, però aquesta captivitat a vegades resulta molt difícil d'aplicar i potser només està a l'abast d'una minoria. En el pol oposat, hi ha la tendència actual de cosir de parabolts o químics les vies d'escalada (curtes i llargues) a fi de buscar la dificultat amb la major seguretat possible, la qual cosa, en alguns casos, provoca un excés de vies i, per tant, de forats i ferralla, un excés de freqüentació i, per tant, de desgast de la roca, entre altre efectes. Però també hi ha un terme mig que parteix de la idea que l'obertura d'una via d'escalada és una obra humana (en part una creació i en part una descoberta), que requereix esforç, enginy, compromís, sentit del gust..., en definitiva, un patrimoni cultural, però sostenible, que els repetidors poden compartir amb goig i respecte. En aquesta línia, la UNESCO el 2019 va declarar l'alpinisme com a Patrimoni cultural immaterial de la humanitat, no és poca cosa. Vist així, la instal·lació d'alguns pitons i expansius a fi de protegir algunes seccions exposades d'una via o per indicar-ne el traçat, també és una forma humana respectuosa d'actuar en la natura si es fa amb mesura i elegància. No són afirmacions categòriques, només consideracions per debatre.

La durada i la restitució

Tracto junts aquests dos criteris perquè estan íntimament relacionats. Afecten als dos criteris anteriors. Crec que hauríem de pensar en la durada estimada de la nostra intervenció en la natura per intentar minimitzar-la en cas que sigui negativa estèticament o segons seu grau d'alteració. I, a l'hora de prendre decisions, també hauríem de valorar si hi ha la possibilitat o no de restituir l'espai de la nostra possible acció o intervenció al seu estat original. Per exemple, ens hem de plantejar seriosament si cal instal·lar nous pessebres fixos, noves plaques de record o commemoratives, noves creus o altres símbols, perquè avui dia ja som massa gent els que podem jugar a aquest joc. I també ens podem plantejar si convé o no enretirar alguns dels elements ja instal·lats. Malauradament, hi ha indrets de muntanya tan carregats d'elements antròpics que fan tanta esgarrifança com les acumulacions d'exvots que encara es veuen en alguns santuaris. I també hi ha altres llocs on les antigues instal·lacions han deixat un rastre de ferros, forats a la roca, alteracions en el sòl i restes

de tot tipus que tampoc no són gens acollidors. Però no sempre la durada és un factor negatiu, com pot ser el cas d'una senyalització amb pintura i amb banderoles estratègiques per tal d'evitar que hom surti del camí i no caigui en la temptació de carregar-lo de fites.

En una obertura d'una via d'escalada, també convé plantejar-se el grau d'intervenció que hom vol fer-hi en funció dels criteris de la durada i la restitució: és convenient o no de deixar totalment net un passatge que permet les assegurances flotants? És millor deixar un pitó si està sòlidament emplaçat que no pas un expansiu si es vol protegir un passatge exposat? Quin quantitat d'equipament és la idònia per deixar en una nova via d'escalada? És obvi

que no hi ha respostes úniques per a aquestes preguntes, però sí que n'hi ha de més sostenibles que d'altres. Si ens plantejem preguntes d'aquest tipus, vol dir que ja estem avançant pel camí de les solucions.

I podríem continuar així amb mil altres exemples...

***

Reflexionar sobre la nostra "petjada excursionista" de manera pràctica, en allò que ens concerneix més directament, pot ser una eina eficaç i senzilla d'actuar de manera sostenible quan practiquem la nostra passió.

Jaume Llanes

■ Creus, fites i cordes. Cultura material a l'alta muntanya

En el número 246 de la revista *Vèrtex*¹, de gener-febrer de 2013, a la secció de Cartes dels lectors es publicà una carta signada per Enric Faura que portava per títol "Ha pujat Moccia al Canigó?", acompanyada d'una imatge del cim del Canigó on es podia veure la creu que el corona abillada i coberta de banderoles i altres objectes de tot tipus. La carta deia:

"... A banda de multitud de banderoles, hi vam poder comptar tres xumets, dos rosaris, quatre esqueles de difunts, una llauna de menjar per a gats, quatre collarets, més de deu barrets, anells, polseres, textos amb dedicatòries... No sabem si a la muntanya del Canigó ha arribat una variant de la moda impulsada per l'escriptor Federico Moccia de segellar l'amor amb uns cadenats per tots els ponts d'Europa, adaptada als cims de les muntanyes; o potser els seguidors d'una nova religió han volgut deixar els seus exvots allí".

La imatge en qüestió reflecteix prou bé la superposició d'elements culturals i símbols diversos, alguns d'ells de contingut més menys religiosos, com ara la creu cimera, que al llarg del segle XX i encara avui han anat emplenant els cims de les muntanyes. En aquest sentit, el cas del Canigó és paradigmàtic, ja que ha esdevingut la muntanya pura i sagrada per excel·lència, almenys dins l'àmbit cultural i lingüístic

1 <https://www.feec.cat/actualitat/revista-vertex/revista-pic-de-la-pala-de-sudorn-esclat-de-bon-alpinisme/>

català. L'any 1886 Jacint Verdaguer va publicar el seu poema *Canigó*, obra de caràcter èpic i romàntic que celebra, seguint l'esquema de les grans sagues medievals europees, el naixement de la nació catalana al bell mig les valls pirinenques. En un moment del poema, Gentil, el cavaller protagonista, i Flordeneu, la reina de les fades, o goges, que habiten els punts més elevats de la muntanya, inicien un viatge oníric i meravellós sobrevolant gairebé totes les valls i muntanyes dels Pirineus, des del Canigó fins a l'Aneto i les muntanyes maledides (el "Neto, déu celtiber", tal i com l'anomena el poeta recollint la terminologia occitana). La descripció d'aquest viatge representa tota una cartografia mítica detallada assentada sobre una cartografia física que Verdaguer coneixia bé. En els darrers cànctics del poema, una processó formada per una representació dels membres de la nova societat que emergeix de la foscor medieval ascendeix al cim portant una gran creu tot i els paranys que, en forma de ferotges tempestes, els hi oposen les fades en un intent d'impedir la usurpació dels seus palaus i vinculats a la natura. La creu, però, aconsegueix elevar-se i regnar en el cim mentre les fades es retiren ja per sempre,

Creu del cim del Canigó. Agost de 2012. Enric Faura

vençudes i desconsolades.

L'estiu de l'any 1786 el muntanyès Jacques Balmat i el geògraf Michel-Gabriel Paccard van realitzar la primera ascensió al Mont Blanc (curiosament, donada l'entitat de la muntanya, no hi ha res que no sigui neu, roca i gel al seu cim, i ja està bé que sigui així). Acabava de néixer l'alpinisme. A partir d'aquell moment bona part de les

Gran creu metàl·lica al cim del Cervino. Instal·lada a inicis del segle XX, conté la inscripció Pratumbor Vallstornench, dos antics topònims llatins per designar respectivament els municipis de Zermatt, al Valais (Suïssa) i el de Valtournenche, a la vall d'Aosta (Itàlia). 2009. Rafel Folch.

divers de personatges: primer d'exploradors, geògrafs, cartògrafs i científics, i després de turistes de muntanya, excursionistes, bohemis, poetes, escaladors i alpinistes.

Una nova societat urbana i guiada pels ideals del progrés i la modernització anà substituint de forma progressiva la visió muntanyenca d'un món anterior representada, entre altres figures, per un univers de fades, gegants, esperits creadors i divinitats inclements que alçaren el seu tron en les alçades lluny de l'abast humà. S'iniciava així una nova etapa en la llarga història de la conquesta de la muntanya; tot estava preparat per al desembarcament massiu d'una societat àvida de noves experiències. I amb ella, els cims i els vessants de les muntanyes més rellevants d'arreu s'anaren emplenant de les traces materials de la nostra cultura en forma d'objectes de tota mena, primer de signe religiós, com ara creus, capelles, verges, esteles, oratoris, pessebres i altres elements portadors d'una barreja de devoció, identitats territorials i admiració pel paisatge davant l'espectacle grandios de l'alta muntanya. I gairebé de manera simultània va anar sorgint una nova cultura material conductora de valors polítics, socials i esportius: des de simples fites fins a grans túmuls de pedres, passant per banderes nacionals i missatges polítics², textos literaris, himnes, cordes, cadenes, claus, ferralla antiga que conviu amb els moderns

rutes d'alta muntanya dels Alps van ser sotjats fruit d'un impuls d'exploració i d'esperit muntanyenc que gradualment es va anar estenent per totes les zones muntanyoses del planeta. Així, les muntanyes es van anar poblant d'un assortit

equipaments de vies d'escalada... i fins als xumets dels nostres fills o bé imatges de persones properes. Aquest procés es va iniciar amb l'auge de la cultura excursionista durant el segle XIX i principis del XX i que actualment viu probablement el seu màxim esplendor possible. Avui, un conjunt cada cop més nombrós d'aplicats seguidors a la recerca d'una nou sentit va en processó a depositar el seus exvots als cims de les muntanyes, invocant la seva protecció, en un procés de superació personal i col·lectiva que es renova i es posa a prova a cada nova ascensió. Potser els esforços d'aquell que en aquests moments està posant en joc la seva vida ascendent una muntanya estiguin impregnats d'una intencionalitat de proximitat amb la transcendència i d'una recerca, de vegades desesperada, d'una espiritualitat que s'identifica més a prop de les alçades que no pas arran de terra de la nostra vida quotidiana, i que en certa forma té molt a veure amb l'alliberament personal. Són les mateixes alçades on fa molt de temps la col·locació d'una creu va foragitar definitivament les fades de l'antigor. La muntanya simbolitza l'elevació mística, ja que, com diu Soler³, "qui l'habita és etern, i qui assoleix el cim en torna rejuenit, heroi, il·luminat, immortal, consagrat, transcendint la condició humana, divinitzat com Moisès baixant del Sinaí amb les taules de la Llei". L'alta muntanya no deixa de ser un espai on es reflecteixen les mentalitats de cada moment. Molts dels cims dels Alps estan coronats amb grans creus, verges (*madonnes*) i molts altres i diversos objectes de base religiosa o espiritual. La creu cimera de la punta italiana del Cervino o Matterhorn n'és un dels exemples més destacats. Assolir, tocar, la seva creu és com assolir i tocar el cel, tant en un sentit literal com gairebé espiritual. Les muntanyes més altes del planeta també han viscut, en part, aquesta transformació de lloc sagrat i

Gilkey Memorial, al camp base del K2. 2019. Molly Tolzmann - CC BY-SA 2.0

² Al seu llibre, del tot recomanable, *Los alpinistas de Stalin* (2022), Cédric Gras explica com els germans i grans alpinistes russos Abalàkov van haver d'escalar per tal de glorificar el règim polític soviètic i els seus líders.

³ Soler, Joan (1998). *Enciclopèdia de la Fantasia Popular Catalana*. Barca nova.

prohibit a esdevenir lloc de pelegrinatge esportiu amb traces d'ascetisme. Prop del camp base del K2, al nord del Pakistan, hi ha el *Gilkey Memorial*, un gran cadafal de pedres en record i homenatge als i les alpinistes que han perdut la vida a la muntanya. És, sobre tot, un santuari dedicat a la memòria i a la pregària enfront la magnitud de l'entorn. Porta el nom de l'Art Gilkey, un alpinista nord-americà que l'any 1953 morí al K2. Moltes altres muntanyes de l'Himàlaia tenen memorials i temples similars, que al seu torn es barregen amb les banderoles d'oració tibetanes, les banderes nacionals de molts països diferents i amb les cordes i materials diversos de les vies d'ascensió, almenys de les vies més concorregudes.

La història dels objectes que s'han col·locat al cim de l'Aneto exemplifica en part l'evolució de la cultura material muntanyenca. L'any 1842 un grup de muntanyens francesos van trepitjar-hi per primer cop el cim. A partir d'aquell moment es van anar repetint les ascensions i segurament hi van anar apareixent fites i construccions de pedres més o menys altives. L'any 1917 es carregà fins al Pont de Mahona una creu de ferro forjat en record d'Adolf Blass i el guia Josep Sayó, que moriren l'estiu anterior pocs dies abans de la inauguració del refugi de la Renclusa, per culpa d'una intensa tempesta elèctrica a l'aresta del pas de Mahoma. També formava part del grup mossèn Jaume Oliveras, un personatge cabdal per tal de conèixer la història del muntanyisme a casa nostra, i que deixà testimoni dels fets en el llibre *Els llamps de la Maleida*⁴. Dècades després la creu va desaparèixer, i no fou fins als anys setanta del segle passat es va trobar en algun punt de la cresta de Llosàs. Finalment, l'any 1975 va ser lliurada a la família Sayó, resident a Benasc.

4 <https://lafinestralectora.cat/els-llamps-de-la-maleida/>

Muntanyencs al cim de l'Aneto, amb la seva creu monumental en primer terme. 2012. Rafel Folch

L'any 1951, per iniciativa del Centre Excursionista de Catalunya, es va pujar la primera de les creus modernes que successivament s'han col·locat al cim de l'Aneto⁵, amb la inscripció d'aquesta oració: *Protege domini plebem tuam per signum sactae crucis* (Protegeix Senyor al teu poble pel senyal de la Santa Creu). Amb el pas dels anys, les inclemències meteorològiques per una banda, i els actes vandàlics i/o de neteja, segons com es miri, per una altra, la creu es va anar malmeten. Les entitats excursionistes d'Aragó van instal·lar-hi el 1956 la imatge de la mare de déu del Pilar, imatge que anys després fou

arrencada i llançada al buit, essent reposada poc temps després. També s'hi instal·là una imatge de sant Marçal, patró de la població de Benasc. L'octubre del 2018 la creu i part de la mare de déu van aparèixer pintades de groc, en un acció de protesta política davant la repressió judicial i policial per part de l'estat espanyol vers el referèndum d'autodeterminació de l'1 d'octubre de 2017. La indignació dins la societat muntanyenca aragonesa va ser màxima i, tot i la investigació judicial que es va posar en marxa per tractar d'esbrinar els fets, no se'n va poder determinar l'autoria. Posteriorment es van dur a terme les tasques de neteja per tal de restituir els elements al seu estat anterior. Durant la tardor del 2023 la creu fou retirada en helicòpter per tal de reparar-la i restaurar-la, amb l'objectiu de pujar-la durant la primavera del 2014 i que pugui així tornar a lluir durant molts més anys al capdamunt del punt culminant dels Pirineus. La retirada provisional de la creu va

Equipament antic d'escalada a la cara nord del Pedraforca. Juny de 2022. Rafel Folch

5 Editorial "La creu de l'Aneto", del núm. 825 d'octubre de 1999 de la revista *Muntanya*, del Centre Excursionista de Catalunya. Vegeu també l'article d'Hilari Sanz "La Creu d'en Sayó al pont de Mahoma", del núm. 86 de la revista *Muntanya* (1976).

Reunió moderna en una via d'escalada, al congost de Mu (La Noguera), 2023, Rafel Folch.

desfermar un debat recurrent dins els cercles muntanyencs: la pertinença de la presència o no de símbols, objectes i estris diversos a les muntanyes; els favorables al·leguen que aquesta pràctica s'insereix en una tradició històrica que cal respectar; els qui s'hi oposen apel·len en canvi al fet de mantenir neta i intacta tant com es pugui la puresa diàfana de la natura. Moltes de les parets de les nostres muntanyes estan farcides de ferramentes, antigues i modernes, que són un valuós testimoni de la història de l'excursionisme i l'escalada, alhora que són també el suport físic que dibuixen les línies verticals d'ascensió per a les cordades actuals. Ambdues posicions, i les seves variants, comparteixen una idea comuna: l'alta muntanya conté una essència propera a allò sagrat. A ella hi anem a cercar, a través del cos, l'esforç físic i el contacte descarnat i directe

amb els elements (la pedra, el gel, el vent...), una certa espiritualitat a l'encontre amb alguna força superior. L'escriptor i alpinista Erri de Luca diu que, per a ell, la pràctica de l'escalada és com una mena de meditació i d'ascetisme en moviment.

La muntanya de Montserrat, tan admirada per nosaltres, és en ella mateixa una serralada que reuneix abastament tot l'espectre de les relacions que es poden donar entre els humans i la muntanya. És un gran temple d'alt valor natural, per suposat, però també d'un elevat significat polític i espiritual. Per tots els seus racons hi han escampats rastres i restes que ens assenyalen tota una extensa trajectòria d'un sentir cultural i religiós, així com de paradís terrenal en el desenvolupament de totes les variants de l'excursionisme: en les seves agulles s'hi han obert milers de vies d'escalada, disposa de centenars de rutes d'ascensió i excursions, llargs quilòmetres de senders, senyalitzacions, marques, cadenes, inscripcions, poemes, capelles, verges, plaques, símbols de naturalesa política... de tot i més. És tota ella una muntanya absolutament humanitzada i abarrotada d'objectes. I curiosament el massís segueix mantenint íntegre el seu gran poder d'atracció.

Un altre objecte destacat ben present a la muntanya són els llibres de registre o llibres de cim. Quan en trobo un m'aturo una bona estona a fullejar-lo. Sempre hi llegeixo escrits d'agraïment a la vida i declaracions d'amor a la bellesa del món, a la nació o vers les persones estimades. Gairebé tothom hi plasma que l'esforç ha valgut la pena. I com que l'esforç val la pena, entreguem a la muntanya alguna cosa per tal de recordar que no ha estat endebades. Ben al contrari, l'esforç ha estat tant gratificant que hi tornarem amb un nou objectiu.

Rafel Folch Monclús

Fita al cim del Montgròs, a la muntanya de Montserrat. 2016. Rafel Folch

Cim del Pollegó Superior del Pedraforca, amb algunes figuretes, banderetes, cadenats... i una nota on hi diu: "Tots els cim seran per tu. T'estimaré sempre Titi". 2015. Rafel Folch

■ L'impacte de l'escalada a curt i llarg termini

Avui volem parlar sobre l'impacte de l'escalada a curt i llarg termini. Ho farem des del punt de vista d'escaladores i escaladors, per entendre el present i, sobretot, per intentar actuar sobre el futur.

És difícil calcular amb exactitud quants anys fa que escalem, ja sigui per buscar aliment, salvaguardar-nos d'un perill o albirar un possible enemic. Més enllà d'això, i agafant com a punt d'inici de l'alpinisme l'ascensió al Montblanc l'any 1786, podríem dir que l'**escalada** era una activitat **minoritària**. Això no lliura la comunitat escaladora d'un impacte ambiental, però entenem que aquest es posa de manifest i s'agreuja amb la massificació.

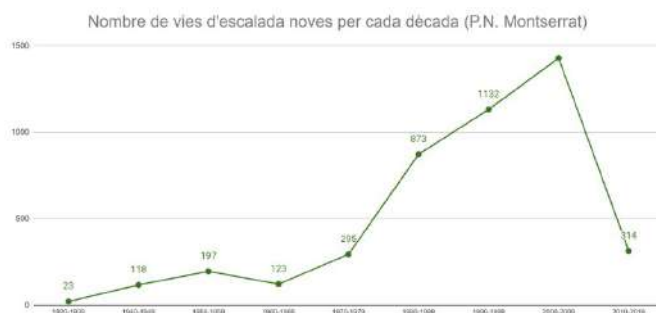
Entenem, doncs, que l'**impacte** a les parets i el seu entorn dependrà de la **massificació** i, per tant, la prendrem de referència i n'analitzarem les causes.

L'escalada al segle XVIII, XIX i fins a mitjan segle XX era rudimentària, enginyosa i esdevenia en si un mitjà per ascendir a cims i agulles. S'aprofitaven les debilitats que la roca de les parets presenten de manera **natural** per progressar o autoassegurar-se en cas de caiguda. És aquí quan parlem d'escalada marginal, ja que si poques persones practicaven l'alpinisme, encara ho eren menys les que escalaven.

A mitjan segle XX, apareix el **burilador** i la possibilitat de foradar la roca per tal d'instal·lar ancoratges fixos per la progressió o protecció en cas de caiguda. Apareixen itineraris **artificials** on fins aleshores amb els mitjans naturals era impensable passar-hi. Tot i que mal vist per una part de guies i escaladors de l'època, les regles del joc canvien.

Des d'aleshores, l'obertura de noves vies comença a augmentar alhora que la tecnologia avança. En podem destacar, cap a finals dels anys setanta, l'aparició del **trepant** elèctric i de gasolina. El fet de poder foradar la roca i instal·lar ancoratges fixos amb aparent facilitat, alhora de la inexistència de cap legislació, van ser els ingredients perquè hi hagués un **ascens** molt gran en el nombre de vies d'escalada i, per tant, en el nombre de **persones** que la practicaven.

En el següent gràfic podem veure clarament com l'aparició de noves vies d'escalada a Montserrat es dispara a partir de la dècada dels setanta.

Font: Patronat de la Muntanya de Montserrat.

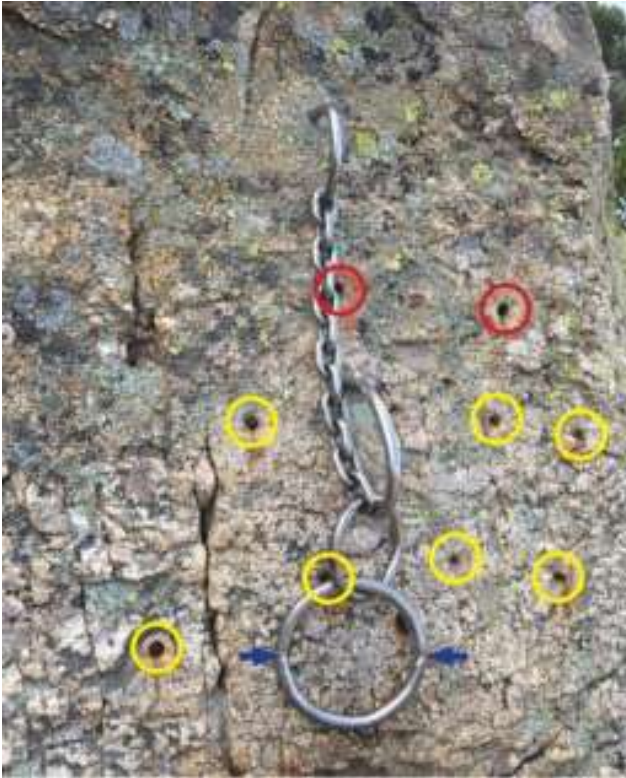
Aquest fet provoca una allau d'obertures de noves vies i el naixement de l'escalada esportiva. En pocs anys aquesta deriva va portar a un augment significatiu de practicants d'una **escalada de consum** accessible a moltes persones que ja no passaven per la progressió lògica de l'excursionisme-muntanyisme-alpinisme-escalada.

Més enllà d'una activitat i una habilitat per assolir certes ascensions, l'escalada va ser entesa com un **esport** a practicar a l'aire lliure.

No hi ha **acció** sense la seva **conseqüència** i ens trobem avui dia amb l'impacte d'un equipament massiu de les parets de casa nostra:

Taques d'òxid i altres marques que generen els ancoratges fixos sobre la superfície de la roca.

Marques d'ancoratges antics dels successius manteniments de la instal·lació. Aquestes marques quedaran a la roca per sempre.

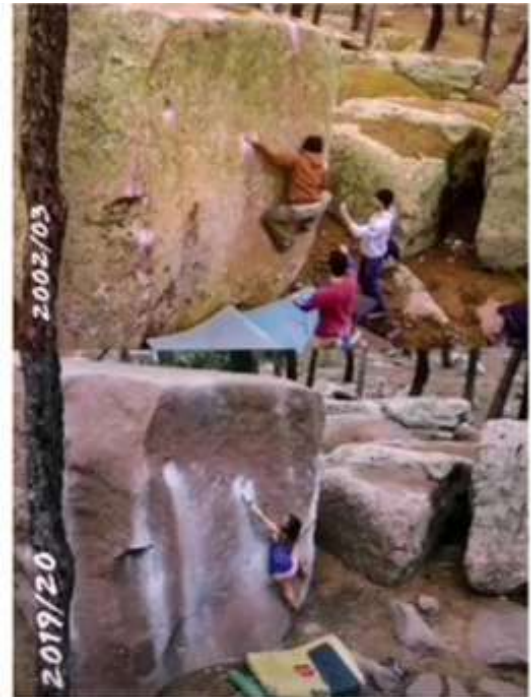
Com es pot observar en l'última imatge hi ha diferents tipus d'ancoratge segons l'època: Burins, en groc (anys 60-70), espits, en vermell (anys 80-90) i ancoratges químics (l'actual). Tot i que els últims ancoratges instal·lats són d'acer inoxidable, la seva vida útil continua sent limitada. Les fletxes blaves marquen els punts de desgast que es comencen a fer visibles. Quants més forats podrà suportar aquesta porció de roca?

D'altra banda, la hiperfrequentació i l'ús del **magnesi** en certs sectors d'escalada generen un impacte visible, que més enllà de l'estètica, allunya espècies autòctones de **flora**.

Hem d'entendre que el magnesi, juntament amb la suor, la sorra i les restes de pell humana forma una capa exterior a la roca, que a part de ser molt difícil d'eliminar, fa que aquesta perdi porositat i **adherència**.

Una de les altres claus de la massificació a les parets és l'aparició dels **rocòdroms** i gimnasos d'escalada. Catalunya, l'any 2023, encapçala aquest negoci amb 51 rocòdroms de 320 a l'estat espanyol (Font: CMDsport).

Acompanyats per influenciadors, youtubers i la medalla d'or d'Espanya als jocs olímpics de Tokio, moltes sales d'escalada venen la lògica del "tu pots, en 2 mesos estàs escalant vies difícils en roca", oblidant-se d'una **educació ambiental** i de com aclimatar de manera sostenible a persones que mai han entrat en contacte amb la muntanya. Sovint sol ser un desastre i només cal acostar-se a sectors propers a les grans ciutats per veure reproduïdes les **conductes** que trobem a molts rocò-

Conseqüències d'un ús indiscriminat del magnesi i de la manca de neteja.

droms: crits, brutícia, música amb altaveus i latrines infectes amb paper de vàter, compreses i altres articles d'higiene personal.

Per últim punt, no podem entendre un escalador sense la seva **furgoneta**. Aquí entra el que denominem el fenomen #furgovanlife, que amb la inestimable ajuda d'influenciadors i youtubers han fet atractiu la vida campista de moltes persones, que una vegada més, no han passat pel procés de contacte amb la natura ni tan sols d'haver vist un **càmping** de lluny.

No podem negar que una pernocta amb la nostra furgoneta pot suposar **orines**, **defecacions**, restes de menjar, **sabó** de plats, sabó de mans, sabó de cos, **pasta de dents** i restes de **brossa**, que ningú no tira a terra, però si deixem penjada la bossa d'orgànica del retrovisor, una guineu es pot encarregar d'obrir-la.

En definitiva, cal una **educació ambiental** per part de tots els agents que acosten a les noves generacions a les muntanyes i per part de totes les persones que ja practiquem l'escalada.

No només això, sinó que cal una **legislació** sobre l'escalada i la instal·lació d'ancoratges fixos, ja que estem a les portes d'exhaurir la vida útil de la gran majoria de vies d'escalada de consum, i no ens podem permetre un procés de reequipament massiu i descontrolat.

En conclusió, per minimitzar l'impacte cal educar i incidir en la massificació. Cal una **involució**, un decreixement, doncs sovint, per anar endavant, s'ha de fer alguna passa enrere.

Xavi Bo.
Associació Roca Nua.

Retirada restes d'avioneta al Canigó

El 7 d'octubre del 1961, un avió que feia el trajecte de Perpinyà a Londres es va estavellar als contraforts de la cara nord del pic Barbet, bastant a la vora del refugi dels Cortalets, al peu del mític Canigó. Hi van morir trenta-quatre persones. Seixanta-dos anys, després, concretament el cap de setmana del vint-i-tres i vint-i-quatre de setembre, un grup d'una quarantena de persones voluntàries, entre Mountain Wilderness França i Mountain Wilderness Catalunya, van estar treballant per a treure'n les restes de l'avió que, inexplicablement, encara romanien allí. L'acció va comptar amb el suport de Syndicat Mixte Canigó Grand Site (una mena d'ens similar als nostres parcs naturals, encara que amb una estructura més complexa) i del mateix refugi dels Cortalets.

Així, ja el divendres al vespre van arribar la majoria de les persones voluntàries de Mountain Wilderness França, en bona part de la Catalunya Nord, i un re-

presentant de la Catalunya Sud, en nom de Mountain Wilderness Catalunya. Durant el matí del dissabte es van començar les nombroses tasques per mirar de treure les restes de l'avió i portar-les, bé cap a la vora del refugi, bé cap a la pista més propera a les esmentades restes.

A la tarda del dissabte van arribar les vuit persones que van representar Mountain Wilderness Catalunya, i la Catalunya del sud, la res-

ta del cap de setmana, i que van treballar durant el matí del diumenge traient ferralla.

Es va retirar una bona quantitat de ferralla, però no es va aconseguir treure totes les restes, així que algunes persones encara es van quedar el diumenge per la tarda, i s'han compromès a tornar-hi en algunes dates properes per a treure les restes de l'avió i deixar la muntanya una mica més wilderness.

Durant la nit del dissabte, tant el guarda del refugi, com el director del Syndicat Mixte Canigó Grand Site, van fer una presentació explicant la història del refugi, de l'accident, i de la flora i la fauna de la zona, principal beneficiaris de la retirada de la ferralla.

Malgrat la dificultat de l'idioma, doncs poques persones de la secció francesa eren de la Catalunya

Nord, l'ambient de treball i la col·laboració van regnar per a treure les restes d'aquest avió després de tants i tants anys, fent un treball en equip considerable.

Carles Giné-Janer

■ Sequera i calor: 2022, 2023, 2024...

Any rere any anem superant rècords de calor i sequera. Hem encadenat dos hiverns de precipitacions molt minses, i baixíssima innivació especialment al Pirineu Oriental. Fets més aviat aïllats han adquirit una freqüència pertorbadora. Ja en parlàvem en el dossier del butlletí número 28 (any 2018) dedicat als canvis climàtics als Pirineus. Des de llavors el fenomen del canvi climàtic s'ha accelerat. De fet aquest darrer any 2023 ha resultat ser el segon més càlid des que existeixen dades meteorològiques a Catalunya, després del 2022. Els experts ens indiquen que és una tendència que anirà a més. Això implica o hauria d'implicar un replantejament de promoció i afavoriment de grans infraestructures de l'esquí.

Diem hauria perquè incomprendiblement administració i certs estaments van intentar fins darrera hora organitzar uns Jocs olímpics d'hivern al Pirineu per damunt de tota lògica en clau climàtica i de preservació del patrimoni natural. Les imatges del passat i de l'actual hivern han de quedar gravades i ser recordatori preventiu contra aquestes temptacions de convertir els Pirineus en grans parcs temàtics al servei d'un turisme destructiu per la seva magnitud i impacte.

Pirineu oriental: Hivern 2023-2024 Fotos: Xarxa Socials

■ 13 d'abril: Acció i Assemblea General Ordinària de socis a Odèn

**Dissabte
13 d'abril
de 2024**

TOSSAL DE CAMBRILS
Camí de la muntanya d'Alinyà, 1670 mts.

Organitza:

**RESTAURAR PARATGES
PROTEGIR MUNTANYES**
www.mountainwilderness.cat
corrau@mountainwilderness.cat

Col·labora:

Ajuntament d'Odèn

**RETIRADA DE
COTXE ABANDONAT**

Cotxe abandonat de fa dècades enmig d'una pineda 150 metres dessota el Tossal de Cambrils.

14:00h - dinar de germanor a Cambrils.
17:00h - Assemblea General ordinària de socis de Mountain Wilderness Catalunya, Sala polivalent, Ajuntament d'Odèn, Carretera coll de Jou - pont d'Espia, km 18,800

**Punt de Trobada:
Cambrils (Odèn) 9,30 h**

**Places limitades.
Cal dur guants de treball i calçat adequat.**

Inscripcions: correu@mountainwilderness.cat

ACCIÓ 2024

MWInternacional - MW Catalunya

The Swatproject, campanya 2023

La campanya del Swatproject 2023 sha continuat amb l'exploració d'aquesta vall del Hindú Kush paquistanès: s'ha aconseguit pujar a tots els passos de les fonts del riu Ushu, alguns d'ells totalment desconeguts; s'han explorat els glaciers de la zona, obtenint dades sobre el retrocés glaciari; així com les parts altes de les valls que porten al passos de Palogah, Mankial, Palesar o Sirri Darra. La campanya ha comptat amb la participació d'una vintena d'activistes de les delegacions locals d'Itàlia, Alemanya, França, Espanya, i, evidentment, de Catalunya i del Pakistan.

El resultat principal és que està a punt de publicació el primer mapa excursionista de les valls del Swat, a escala 1:100.000 dirigit pel cartògraf Remo Nardini a partir de les dades aportades pels activistes de MW. La recollida d'informació, ara mateix, és suficient per a iniciar les tasques de redacció de la Guia de les muntanyes del Swat i la divulgació de la tasca arqueològica. Es preveu una nova edició formativa per a joves, i la ja planificada nova edició del curs per a noies pel febrer del 2024.

Les difícils condicions amb què s'ha treballat han forjat teixit de cooperació amb els locals, i especialment amb l'administració, que ens han expressat especialment el seu suport. A destacar la importància del lideratge del projecte del Dr. Carlo Alberto Pinelli, alpinista arqueòleg, cineasta i membre fundador de Mountain Wilderness.

"The SwatProject" és un projecte de Mountain Wilderness International (MWI) que té per objectiu impulsar la creació d'un parc nacional a les valls del riu Swat (Hindu Kush paquistanès). Mountain Wilderness Catalunya

es va integrar al projecte la tardor de 2018 i els seus activistes han participat en les campanyes del 2019, 2022 i 2023. El repte d'aquesta proposta és el de, *des d'una perspectiva de "turisme sostenible" i de muntanya, compromès especialment amb el medi ambient* compatibilitzar la protecció de la natura amb la millora de la qualitat de vida dels locals assegurant que la dimensió turística suposi un increment qualitatiu de l'economia.

Durant aquests quatre anys s'ha treballat en la dimensió arqueològica, en la formació en muntanya (homes i dones), cartografia, obrir rutes de "trekking" i expedicions. Incorporat aquesta descoberta als circuits d'oferta de muntanya, sempre lligats als aspectes de sostenibilitat.

Koki Gassiot, membre del PAS de la UAB

Coordinador del Projecte Swat a Catalunya, Mountain Wilderness Catalunya

MW Espanya

Marxa reivindicativa a Canal Roya

Unes 500 persones van participar, el dissabte 30 de setembre en una marxa excursionista a la vall de Canal Roya (Aragó) per tal de reivindicar la creació del parc Natural d'Anayet-Partacua i contra el projecte d'unir les estacions d'esquí d'Astún i Formigal. La convocatòria impulsada entre d'altres per Mountain Wilderness España fou un èxit d'assistència i es recolzava un manifest signat per una quarantena d'entitats, entre les quals també Mountain Wilderness Catalunya. Al punt 3 del manifest s'afirma

"Temem fonamentadament que la pretesa construcció d'un telecabina de més de quatre quilòmetres al llarg de la totalitat de la Canal Roya no només suposaria la destrucció irreversible dels valors de la vall, sinó també,

en tractar-se d'un mitjà de transport mecànic que elimina el filtre d'esforç, produirà immediatament un procés d'explotació a gran escala d'aquesta instal·lació i les seves vies accessorïes al servei d'un model de turisme massiu extensible a tot l'any, i que podria incloure, per exemple, la construcció de restaurants o comerços en punts d'alt valor ambiental, els recorreguts excursionis-

tes massificats per llocs d'elevada fragilitat, o la facilitació i promoció del ciclisme de descens al llarg de la vall."

Podeu consultar el manifest sencer al web de Mountain Wilderness España <https://www.mountainwilderness.es/manifiesto-por-la-conservacion-de-la-canal-royal/>

MW França

Mobilització a 3000 metres contra l'ampliació del telefèric de la Grave

Diumenge, 24 de setembre, als Alps, una cinquantena de persones van pujar a 3000 m d'altitud, a la glacera Girose, per exigir l'aturada immediata de les obres d'ampliació il·legals del telefèric La Grave/La Meije. Una acció contundent i simbòlica a iniciativa de les associacions Mountain Wilderness, La Grave Otherwise, Biodiversity under our feet i SAPN - France Nature Environnement 05 arran de l'informe de la posada en marxa de l'obra la setmana passada.

Si bé el 90% de les glaceres alpines estan amenaçades de desaparició i el canvi climàtic està afectant durament els ecosistemes de muntanya, com podem acceptar que aquests espais naturals excepcionals es continuïn artificialitzant?

Per fer sentir la veu de la muntanya salvatge, es va simbolitzar un cor humà a la glacera per cridar l'atenció de la importància de respectar aquests fràgils ecosistemes d'altitud que tant estimem i dels quals tant depenem. La cadena humana que va permetre formar aquest cor simbolitza la solidaritat muntanyenca i la nostra voluntat de comprometre's amb altres projectes de futur a La Grave i arreu de la muntanya.

Per donar suport a aquesta acció, es va publicar una carta oberta a l'atenció del prefecte dels Hautes-Alpes (Libération et Terrestres).

Després de l'enviament per part de les nostres associacions d'un recurs de llibertat sumaria, el prefecte dels Alps té fins demà (dimarts 26 de setembre) per pronunciar-se sobre la necessitat d'una sol·licitud d'exempció per destrucció d'espècies protegides (l'Androsace del Dauphiné).

MW Alemanya

Telefèric a Kampenwand

De fa uns quants anys MW Alemanya participa de la iniciativa ciutadana "Salvem Kampenwand", amb diverses accions per aturar la construcció d'un telefèric a Kampenwand (una muntanya de Baviera, amb les seves màximes alçades: Kampenwand i Hauptgipfel 1669 m Kampenwand Ostgipfel 1664 m) Destacant-ne la col·locació d'una pancarta de protesta feta el 2021 per un grup de 4 dels seus escaladors. Amb satisfacció han fet saber que el passat 22 de novembre de 2023 una sentència del tribunal administratiu de Munic va decidir revocar l'aprovació del nou telefèric. Malgrat tot, cal esperar el recurs de l'operador ferroviari i per tant no es pot donar la victòria per definitiva.

MW Itàlia

“No més ferralla, no més vies ferrades noves”

Campanya sostinguda de MWItàlia, en que s’han escollit unes vies ferrades representatives del tipus de “via ferrades construïdes amb finalitats recreatives”. Dos/tres activistes de Mountain Wilderness passen per la via ferrada, mostren una pancarta amb les paraules “no més ferralla, no més vies ferrades noves”, fotografien la pancarta, retiren-la i continuen la pujada. Les fotografies es compartiran els propers dies al web Mountain Wilderness i a les xarxes socials, i s’enviaran a les redaccions de diaris, llocs d’informació i publicacions que tracten la muntanya. L’acció es fa “confiats que tard o d’hora el missatge cultural que hem sembrat al llarg dels anys trobarà un terreny fèrtil en les noves generacions d’alpinistes i excursionistes.” Així la sostenen des de diferents angles:

Medi ambient: molt sovint les vies ferrades afavoreixen processos d’antropització, i de vegades real aglomeració, de llocs especialment delicats des del punt de vista ecològic-ambiental. Quin impacte té en la vida salvatge l’augment exponencial de l’assistència, afavorit per la infraestructura d’àrees poc freqüentades? Quins i quants estudis es fan per mesurar l’impacte ambiental abans de passar del disseny a la construcció de noves vies ferrades?

Assistència i responsabilitat legal: la infraestructura de la zona afectada per la via ferrada té importants implicacions de responsabilitat legal en l’assistència. Qui fa el manteniment de les instal·lacions? Qui s’encarrega de desmuntar-les un cop arriben al seu termini tècnic? Qui decideix si i com prohibir l’assistència quan les estructures es tornen perilloses? Qui és responsable en cas de danys materials a persones o coses?

Ètica: equipar la muntanya salvatge amb remuntadors, carreteres de gran alçada, vies ferrades i qualsevol altra cosa equival a domesticar un entorn geogràfic que treu el seu sentit precisament de presentar-se com a indomable. L’antropització forçada i antinatural d’aquests espais sufoca irremediablement la seva vocació: no els transforma en esclaus dòcils. Els mata. La instal·lació cada cop més estesa d’aquestes estructures té repercussions relacionals (entre l’home i el medi) i conseqüències ambientals tals que provoquen una regressió cultural en relació a la naturalesa vertical.

Xerrada Camprodon

1r. SIMPOSI NATURA i EXCURSIONISME DE LA FEEC.

Camprodon va acollir el 30 de setembre aquest Simposi per analitzar el fet i la pràctica excursionista des de diverses perspectives i sensibilitats.

Sota el títol “Punts calents de l’ètica muntanyenca”, en Lambert Colàs va presentar una ponència al voltant dels valors que sustenten la identitat excursionista des de la perspectiva de MWC.

■ Festival Cinema Torelló

Festival de Cinema de Muntanya de Torelló

En l'edició de 2023, el premi Mountain Wilderness va recaure al film "TUPUNGATO - empatia a la mort" que documenta l'obsessió de sis anys de Rafael Pease per visibilitzar una àrea amenaçada. Una expedició hivernal al turó més alt, el Volcà Tupungato de 6.570m, es converteix en una lluita per la conservació. Amb l'esperança de crear un parc nacional, que contingui 142.000 hectàrees en un dels punts importants de biodiversitat del món, així com una font d'aigua crucial per al 40% de la població de Xile. Les entrevistes amb científics i activistes revelen una xarxa de corrupció al govern i les corporacions multinacionals, derivada de la religió imperial i la constitució d'un dictador. Aquest documental explosiu es desenvolupa en el context de protestes his-

tòriques, mentre que el poble de Xile s'aixeca pels drets socials i ambientals.

■ Dia internacional de les muntanyes

El cartell del dia Internacional de les Muntanyes de 2023 fou obra original de la Leila Cots Capella i l'adaptació digital a càrrec d'en Xavi Garcia. Cada generació rebem en custòdia el patrimoni de les muntanyes i també la missió de traspassar-lo en les millors condicions a la següent generació. Per això calen polítiques valentes per la seva gestió i responsabilitat individual en les activitats que realitzem a les muntanyes. Enguany, ens afegim al lema de l'ONU: "La restauració dels ecosistemes de muntanya" Amb ell es vol incloure les muntanyes en el Decenni de les Nacions Unides sobre la Restauració dels Ecosistemes 2021-2030, dirigit per la FAO i el Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient (PNUMA). Aquest Decenni és una oportunitat per reunir el recolzament polític, la investigació científica i els recursos financers necessaris per augmentar significativament la restau-

ració i prevenir una major degradació dels ecosistemes de muntanya.

■ Presentacions del projecte Swat a Tresp

En Koki Gassiot, en Jordi Pascual i na Concep Miró van ser a Radio Tresp el mes de novembre per parlar dels objectius i resultats de l'expedició aquest darrer 2023. Igualment en Koki Gassiot va fer una xerrada a la sala La Canonja (Tresp) dins el cicle de projeccions el mes de desembre.

Així mateix sota el títol "Swat: Pakistan Indòmit" es feu una xerrada al Club Muntanyenc Sant Cugat a cura de n'Alba Martínez-Picó el mes de març.

CORDADA DE MOTS 2023

“Sembla que, tot elevant-se del sojorn humà, hom hi deixi tots els sentiments baixos i terrestres, i que a mesura que hom s’enlaira a les regions etèries, l'ànima recuperi quelcom de la seva inalterable puresa”
(Jean-Jaques ROUSSEAU, *Julie o la Nova Eloïsa*, 1761).

“Els qui recorren els Pirineus, els Alps, l'Himàlaia o simplement els alts cingles arran de l'oceà, [...] a la vista d'aquests quadres grandiosos aprenen a agafar la veritable bellesa dels paisatges sense agredir-los i a no tocar-los si no és amb respecte quan tenen el poder de modificar-los”
(Élisée RECLUS, *Del sentiment de la naturalesa en les societats modernes*, 1866).

“Caminar és l'única manera literària de viatjar. El temps passa tan a poc a poc com el camí i hi ha ocasió d'entendre les coses i entendre's a un mateix. Cal assajar, encara que sigui impossible, l'actitud del rodamón.”
(Josep M. ESPINÀS, *Viatge al Pirineu de Lleida*, Selecta, Barcelona, 1978⁴, 1a ed.: 1957)

“I arribàrem, per fi, al cimadal magnífic.
I quines vistes d'àliga, i quin esclat mirífic
de pics, estanys i valls [...]”
(Lluís CALVO, *Cor pirinenc*, Lleonard Muntaner Editor, Mallorca, 2022)

“L'escalada i les roques regalen unes lliçons valuoses sobre la naturalesa i sobre la nostra pròpia naturalesa. [...] Ha arribat el moment d'adoptar una actitud de companyonia en les nostres àrees locals, de protegir i preservar l'esperit de la roca i de tota la naturalesa, la qual ens proporciona una vida que mereix de ser viscuda.”
(Ron KAUK, *L'esperit de la roca*, 2003)

FOTO DENÚNCIA

El circ d'Ulldeter, lloc emblemàtic i també degradat com pocs. No són gratuïtes les afirmacions que fem sobre l'impacte de l'indústria de l'esquí. En aquest cas amb la destrucció de les formes d'erosió glacial, la urbanització a 2500 metres, l'alteració dels perfils topogràfics. La visió es més pròpia d'un circuit de conducció que no pas el paratge natural on neix un dels rius catalans més emblemàtics. No podem acostumar-nos a aquesta degradació de l'alta muntanya com si res...

MOUNTAIN WILDERNESS DE CATALUNYA

ALPINISTES DE TOT EL MÓN EN DEFENSA DE L'ALTA MUNTANYA

www.mountainwilderness.cat

Han col·laborat en aquest butlletí:

Lambert Colàs, Emili Tomàs, Santi Pocino, Rafel Folch, Jaume Llanes, Xavi Bo, Koki Gassiot, Carles Giné-Janer, Dina Barneto.

La quota anual de MWC és de 20 euros per associat o de 50 euros per entitat.

El compte corrent on podeu ingressar la quota tots els que no la tingueu domiciliada i les vostres aportacions, és el:

ES 28 3140 0001 97 0011932600

Caixa Guissona

Mountain Wilderness de Catalunya, no coincideix necessàriament amb els conceptes i posicions dels autors que signen els articles.

Foto Portada: Cim de la Pica d'Estats

Autor: Santi Porcino i Serra

Feu-nos arribar les vostres fotos denúncia a:

correu@mountainwilderness.cat

i les publicarem.

Mountain Wilderness Internacional
internationalmw@gmail.com
<http://www.mountainwilderness.org>

Mountain Wilderness Germany e. V.
Waldstrasse 31a
82237 Wörthsee-Steinebach
Tel: 08153 889795
info@mountainwilderness.de

Mountain Wilderness Àustria
<http://www.mountainwilderness.at>

Mountain Wilderness Espanya
Mountain Wilderness de Ayllón,
Guadarrama y Gredos
Calle Hermanos Álvarez Quintero 2, local
28004 MADRID
info@mountainwilderness-agg.org
<http://mountainwilderness-agg.org>

Mountain Wilderness França
Maison de la Nature et de l'Environnement de l'Isère. 5, Place Bir Hakeim
F-38000 GRENOBLE
Tel: 04 76 01 89 08 - Fax: 04 76 01 89 07
<http://www.mountainwilderness.fr>

Mountain Wilderness Nederland
<http://www.mountainwilderness.nl>

Mountain Wilderness Itàlia
sede legale:
viale Venezia, 7 - 30171 Mestre (VE)
sede operativa e segreteria:
via Legnago, 73 - 41049 Sassuolo (MO)
web@mountainwilderness.it
<http://www.mountainwilderness.it>

Mountain Wilderness Pakistan
Fax: (00 92) 51 22 06 557
ISLAMABAD

Mountainwilderness Schweiz
Suisse Svizzera Svizra
Sandrainstrasse 3
CH-3007 Bern
PC 20-5220-5
Tel: +41 (0)31 372 30 00
info@mountainwilderness.ch
<http://www.mountainwilderness.ch>

Mountain Wilderness de Catalunya

Rambla, 41
08002 Barcelona
Tel.: (00 34) 93 412 07 77
correu@mountainwilderness.cat
<http://www.mountainwilderness.cat>

President: Lambert Colàs

Vice-president 1er: Cóncep Miró

Vice-president 2on: Santi Pocino

Tresorera: Núria Puig

Secretària: Montse Solé

Vocal: Jordi Quera

Vocal: Carles Giné-Janer

Vocal: Joan Jover

Vocal: Vicenç Sànchez

Vocal: Koki Gassiot

Vocal: Alba Martínez-Picó

Vocal: Jaume Llanes

President d'Honor: Joan Cervera